

ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З НАСЕЛЕННЯМ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

INTERACTION OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE WITH THE POPULATION: THEORETICAL ANALYSIS

Волуйко О.М., к.ю.н.,
начальник кафедри правового забезпечення службово-бойової діяльності

Київський факультет
Національної академії Національної гвардії України

У статті здійснено дослідження теоретичних і юридичних проблем взаємодії Національної поліції України з населенням у контексті здійснення правоохоронної діяльності. Проаналізовано нормативні засади здійснення співпраці Національної поліції України з населенням. Здійснено аналіз поглядів вчених у галузі адміністративного права, поліцейської, психології, соціології на поняття взаємодії, соціальної взаємодії, правової взаємодії. Визначено сутнісні ознаки зазначених понять.

Доведено, що правова взаємодія є особливим видом соціальної комунікації (засобом здійснення соціальних зв'язків), яка полягає у взаємному обміні суб'єктів права юридично значущою діяльністю чи її результатами, має специфічну сферу функціонування, об'єкт, структуру та форми прояву.

Сформовано поняття взаємодії Національної поліції України з населенням у розумінні соціально обумовленої, узгодженої діяльності у формі співпраці між органами Національної поліції України та інститутами громадянського суспільства, що здійснюється з використанням відповідних форм і методів, задля подолання проблем, пов'язаних із злочинністю, порушенням громадського порядку та безпеки, з метою поліпшення якості життя громади.

Запропоновано під поняттям структуро-системи взаємодії Національної поліції України з населенням розуміти структуровану, об'єднану внутрішньою логікою сукупність елементів, що формують цілісність зазначеного поняття та визначають його сутність. Доведено, що такими елементами є: мета; суб'єкти, завдання; форми реалізації процесу взаємодії. Визначено ознаки, завдання та мету взаємодії Національної поліції України з населенням.

Доведено, що сутність взаємодії Національної поліції України з населенням найповніше розкривається через поняття форм взаємодії, під яким запропоновано розуміти зовнішній вираз зазначеного виду діяльності. Доведено, що за сучасних умов основними формами взаємодії між органами Національної поліції України та інститутами громадянського суспільства у сфері забезпечення правопорядку є: участь громадян у підтриманні публічного порядку; запобігання вчиненню злочинів та інших правопорушень; охорона муніципального майна; контроль за дотриманням громадянами приписів органів місцевого самоврядування; допомога поліції, іншим державним органам у здійсненні їх повноважень із забезпечення правопорядку на території тієї чи іншої громади.

Ключові слова: взаємодія, соціальна взаємодія, взаємодія Національної поліції України з населенням, сутність взаємодії, структура взаємодії, форми взаємодії, правоохоронна діяльність, громадський порядок.

The article examines the theoretical and legal problems of interaction between the National Police of Ukraine and the population in the context of law enforcement. The normative bases of cooperation of the National Police of Ukraine with the population are analyzed. The analysis of views of scientists in the field of administrative law, police science, psychology, sociology on the concept of interaction, social interaction, legal interaction is carried out. Definite essential features of these concepts.

It is proved that legal interaction is a special type of social communication (a means of social relations), which consists in the mutual exchange of legal entities with legally significant activities or its results, has a specific scope, object, structure and forms of manifestation.

The concept of interaction of the National Police of Ukraine with the population in the sense of socially conditioned, coordinated activities in the form of cooperation between the National Police of Ukraine and civil society institutions, carried out using appropriate forms and methods to overcome problems related to crime, public order and security, in order to improve the quality of life of the community.

It is proposed to understand the concept of structural-system of interaction of the National Police of Ukraine with the population as a structured, united by internal logic set of elements that form the integrity of this concept and determine its essence. It is proved that such elements are: purpose; task; forms of implementation of the interaction process. The signs, tasks and purpose of interaction of the National Police of Ukraine with the population are determined.

It is proved that the essence of interaction of the National Police of Ukraine with the population is most fully revealed through the concept of forms of interaction, which is proposed to understand the external expression of this type of activity. It is proved that under modern conditions the main forms of interaction between the National Police of Ukraine and civil society institutions in the field of law and order are: participation of citizens in maintaining public order; prevention of crimes and other offenses; protection of municipal property; control over the observance by citizens of the instructions of local self-government bodies; assistance to the police and other state bodies in exercising their powers to ensure law and order in the territory of a community.

Key words: interaction, social interaction, interaction of the National Police of Ukraine with the population, essence of interaction, structure of interaction, forms of interaction, law enforcement activity, public order.

Постановка проблеми. Сучасні зміни у сфері взаємовідносин між державою та громадянським суспільством обумовлюють новий формат відносин між правоохоронними органами та громадою. Зазначене уповні стосується такого правоохоронного органу, як Національна поліція України, і такого аспекту її діяльності, як взаємодія з населенням. Саме така вимога закріплена на законодавчому рівні, зокрема, у ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію», де йдеться про те, що «діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб» [1]. Необхідність

дотримання Національною поліцією принципу взаємодії з населенням закріплюється також у відомчих актах МВС України та Національної поліції, таких як Стратегія розвитку Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року [2], Положення про Національну поліцію від 28 жовтня 2015 р. № 877 [3], Положення про патрульну службу МВС від 02 липня 2015 р. № 796 [4], Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції від 28 липня 2017 р. № 650 [5] та ін. Так, у Положенні про патрульну службу МВС закріплено, що працівники патрульної поліції повинні діяти у співпраці і взаємодії з населенням і громадськими організаціями з метою запобігання правопорушенням, забезпечення безпеки, зни-

ження рівня злочинності, а також установлення довірчих відносин між поліцією і населенням [4].

Стан дослідження проблеми. Проблематика взаємодії поліції з населенням у контексті здійснення правоохоронної діяльності перебувала і перебуває у центрі уваги багатьох вчених у галузі адміністративного права та поліцейстики, таких як О.М. Бандурка, В.М. Безчасний, Т.І. Гудзь, В.О. Ліпкан, В.А. Орлов, Т.О. Пікуля, С.В. Медведенко та ін. Однак, за сучасних умов реалізації нових підходів до правоохоронної діяльності та оцінок результатів юридичної практики у світлі реалізації реформування системи МВС України, теоретичні засади взаємодії Національної поліції України з населенням потребують поглибленої розробки і удосконалення.

Метою статті є: комплексне дослідження теоретичних та юридичних проблем взаємодії Національної поліції України з населенням у контексті здійснення правоохоронної діяльності. Досягнення зазначеної мети забезпечується реалізацією таких завдань: 1) формування поняття взаємодії Національної поліції України з населенням; 2) установлення структуро-системи поняття взаємодії Національної поліції України з населенням; 3) визначення основних форм взаємодії Національної поліції України з населенням у контексті сучасних стандартів правоохоронної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Створенню сутнісної характеристики поняття взаємодії Національної поліції України з населенням, на нашу думку, має передувати пошук відповіді на питання: що таке взаємодія? У загально-філософському розумінні, взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що спричиняє їхню взаємну зумовленість і зв'язок. Як матеріальний процес, взаємодія супроводжується переданням матерії, руху, інформації. У контексті соціальних відносин взаємодія обумовлює утворення соціально-психологічних структур, спільнот, організацій. Тлумачний словник української мови трактує поняття «взаємодія» як «категорію, що відображає процеси впливу об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість і породження одним об'єктом іншого» [6, с. 88]. Таким чином, взаємодія, як явище об'єктивної реальності, є універсальною формою руху, розвитку, що визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної чи соціальної системи. У розумінні соціального процесу, соціальна взаємодія – це взаємозумовлені соціальні дії, пов'язані причинною залежністю, за якої дії одного суб'єкта є одночасно причиною і наслідком відповідних дій інших суб'єктів. Ми підтримуємо думку Г.В. Дворецької про те, що «соціальна взаємодія є формою соціальних зв'язків, які реалізуються в обміні діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, уміннями, навичками та у взаємному впливі людей та соціальних спільнот, а в її основі знаходяться спільність чи розбіжність поглядів, інтересів та однакові цілі» [7]. На підставі результатів вивчення зазначеного поняття ученими-соціологами, відзначимо, що характерними рисами соціальної взаємодії є: 1) *предметність* – наявність визначеної мети для індивідів або груп, що взаємодіють, досягнення котрої через різні обставини зумовлює об'єднання їхніх зусиль; 2) *ситуативність* – процес взаємодії здійснюється у конкретній ситуації, має чітку й обов'язкову регламентацію дій; 3) *експліцирування* – доступність для стороннього спостерігача зовнішнього вираження процесу взаємодії; 4) *рефлексивна багатозначність* – можливість бути виявом особливих суб'єктивних намірів і неусвідомлених або усвідомлених наслідків спільної участі людей у міжіндивідуальних та групових видах діяльності [8, с. 89]. Ураховуючи вище зазначене, констатуємо, що *соціальна взаємодія* є процесом обміну інформацією, діями тощо та взаємного впливу суб'єктів задля досягнення певної мети чи реалізації особистого або спільного інтересу.

Саме взаємодія між окремими особами чи групами є тим чинником, які формують суспільство та державу.

У розумінні соціального явища, взаємодія охоплює усі сфери суспільного життя, тож логічним є виокремлення такого її виду, як *правова* взаємодія. Як справедливо зазначає дослідниця нормотворчих аспектів процесу взаємодії К.В. Курусь, зазначена категорія відображає «взаємну спрямованість правових інтересів та цілей у процесі обміну юридично значущою діяльністю і (чи) її результатами й виступає особливим видом соціальної комунікації. Вона є особливим видом соціальної комунікації (засобом здійснення соціальних зв'язків), що являє собою взаємний обмін суб'єктів права юридично значущою діяльністю і (чи) її результатами, має специфічну сферу функціонування, об'єкт і структуру, онтологічний прояв у двох основних типах – юридичне сприяння (співпраця) і юридична протидія, які в результаті інституціоналізації набувають характеру універсальних, рівнозначних і взаємно доповнюючих засобів забезпечення реалізації прав» [9, с. 50].

Критерії сфери реалізації та правового статусу суб'єктів (сторін) дозволяють вважати окремим видом соціальної правової взаємодії *взаємодію Національної поліції з населенням у процесі здійснення поліцейської діяльності*.

Аналіз праць визнаних спеціалістів з проблематики правоохоронної діяльності свідчить про те, що єдиного підходу до розуміння зазначеного поняття ще не вироблено. Так, В.К. Колпаков розглядає взаємодію правоохоронних органів з громадськістю як «наявність між правоохоронним органом і громадськістю стійких контактів, що виникають і розвиваються на основі загальних інтересів і в цілях боротьби з правопорушеннями, зміцнення громадського порядку і громадської безпеки» [10, с. 40]. На думку С.В. Медведенка, взаємодія Національної поліції України з громадськістю – це соціально обумовлена, узгоджена діяльність, яка виражена у співпраці між суб'єктами взаємодії з використанням відповідних форм і методів для досягнення спільної мети [11, с. 65]. Людмила Могилевська під взаємодією у контексті зазначеної проблематики розуміє спільну взаємоузгоджену діяльність Національної поліції України з громадськістю та іншими органами державної влади, яка спрямована на досягнення спільної мети – забезпечення належного захисту та реалізації прав і свобод (людини в Україні) [12, с. 226].

Аналіз поняття та змісту правоохоронної діяльності сукупно з аналізом приведених вище розуміння поняття взаємодії та взаємодії у сфері поліцейської діяльності дає можливість визначитися з *ознаками*, які притаманні поняттю «взаємодія Національної поліції України з населенням», а саме: а) суб'єктами взаємодії виступають органи й підрозділи Національної поліції України, або/чи окремі поліцейські та органи місцевого самоврядування, або/чи територіальні громади, окремі громадяни; б) така взаємодія має соціальну зумовленість; в) здійснюється узгоджено, відповідно до принципу партнерських відносин; г) має спільну мету та визначені завдання; г) реалізується у формі співпраці, з використанням відповідних форм та методів; д) має постійний характер.

З урахуванням зазначеного, пропонуємо *поняття взаємодії Національної поліції України з населенням* розуміти як соціально обумовлену, узгоджену діяльність, що має вираження у співпраці між суб'єктами взаємодії, якими є органи Національної поліції України та інститути громадянського суспільства, з використанням відповідних форм і методів задля подолання проблем, пов'язаних із злочинністю, порушенням громадського порядку та безпеки, з метою поліпшення якості життя громади.

Розуміння взаємодії як певного виду діяльності обумовлює необхідність аналізу її *структури*, під якою пропонуємо розуміти структуровану, об'єднану внутрішньою логікою сукупність елементів, що формують цілісність поняття

взаємодії Національної поліції України з населенням та визначають його сутність. Аналізуючи *системо-структуру* поняття взаємодії Національної поліції України з населенням, вважаємо доцільним виділяти такі її елементи, як: а) мета; б) суб'єкти; в) завдання; г) форми реалізації.

Узагальнення нормативних документів у сферах діяльності Національної поліції України, місцевого врядування і самоврядування сукупно з результатами розробки зазначеного питання науковцями дає підстави стверджувати, що магістральною *метою* взаємодії Національної поліції з населенням є: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорона прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави; протидія злочинності. Зокрема, у ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено норму про те, що діяльність поліції має здійснюватися в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і має бути спрямована на задоволення їхніх потреб [1]. Згідно зі ст. 38 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до повноважень органів місцевого самоврядування у сфері взаємодії з правоохоронними органами (Національною поліцією України) щодо забезпечення публічної безпеки і порядку належать: 1) сприяння діяльності зазначеним органам; 2) внесення подань до відповідних органів про притягнення до відповідальності посадових осіб, якщо вони ігнорують законні вимоги та рішення рад і їх виконавчих органів, прийняті в межах їх повноважень; 3) сприяння органам внутрішніх справ у забезпеченні додержання правил паспортної системи; 4) вирішення спільно з відповідними органами Міністерства внутрішніх справ України питань щодо створення належних умов для служби особовому складу органів внутрішніх справ тощо [13].

Наразі одним із проявів взаємодії Національної поліції України з громадою є стратегія Community Policing, яка маючи нормативне закріплення, активно реалізується в діяльності таких служб Національної поліції, як патрульна поліція (ПП) та служба дільничних офіцерів поліції (ДОО). Зазначена стратегія взаємодії поліції і населення уособлюється на місцевому рівні провадженням безпеки як способу життя всіх членів громади та спрямована, передовсім, на превенцію правопорушень і створення безпечного середовища у громаді. Сутність моделі Community Policing полягає у тому, що: а) поліція та місцева громада разом відповідають за безпеку; б) поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, визначені громадою; в) спілкування між населенням і поліцією спрямоване на досягнення визначених результатів; г) підхід до вирішення кожної місцевої проблеми є індивідуальним; г) співпраця спрямована на попередження правопорушень і створення плану запобіжної діяльності. Передбачуваними результатами Community Policing має стати: а) ефективніше запобігання поліцією правопорушенням; б) збільшення довіри між поліцейськими та населенням; в) більш якісне розв'язання соціальних проблем, які турбують громаду; г) покращення обізнаності громадян про роботу поліції; г) формування позитивного іміджу поліції [14].

На думку авторів монографії «Теоретико-прикладні засади конструктивної взаємодії поліції і населення в соціумі», основними *завданнями* взаємодії поліції і населення є: а) підвищення авторитету й довіри населення до поліції; б) покращання стану комунікативної та загальної культури працівників поліції; в) сприяння об'єктивному інформуванню населення про діяльність поліції через ЗМІ; г) створення позитивного іміджу поліції шляхом підвищення рівня професійної компетентності та покращення результатів її діяльності; г) забезпечення безпосереднього діалогу між поліцією та населенням на конкретній території; д) проведення активної профілактики, виховної, просвітницької роботи серед населення з метою запобігання злочинності, формування у громадян відчуття

особистої причетності до правового порядку в суспільстві [15, с. 44–45].

Сутність процесу взаємодії Національної поліції України з населенням, на нашу думку, найбільш повно розкривається через поняття її форм як зовнішнього виразу зазначеного виду діяльності. Як свідчить аналіз законодавства та спеціальної літератури, питання щодо форм такої взаємодії не є остаточно вирішеним. Проведеним аналізом встановлено, що традиційними критеріями для класифікації форм взаємодії поліції з населенням є: а) характер функцій суб'єктів взаємодії в системі управління; б) типологія суб'єктів взаємодії; в) характер підстав для взаємодії; г) спосіб вирішення спільних завдань; г) характер зв'язків між суб'єктами взаємодії тощо. Проте найбільш об'єктивне уявлення про форми взаємодії Національної поліції з населенням дає застосування критерію змісту завдань, які вирішують суб'єкти в ході такої взаємодії. Підтримуємо думку М.Ф. Коваліва про доцільність групування безпосередніх форм (напрямів) взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості за блоками: а) спільна організація і здійснення заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку; б) узгодження самостійних дій щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку; в) безпосередня спільна діяльність громадських формувань правоохоронної спрямованості і працівників поліції; г) здійснення громадськими формуваннями правоохоронної спрямованості заходів за ініціативою органів внутрішніх справ; г) допомога працівників органів внутрішніх справ громадськості в проведенні заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку; д) організація правового та спеціального навчання громадян, які бажають виконувати правоохоронні завдання [16, с. 182].

В.Ю. Кікінчук, обмірковуючи зазначене питання, пропонує виділяти такі форми взаємодії Національної поліції з громадськістю, іншими державними органами, як: 1) проведення консультацій з питань нормативно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) подання представниками громадськості пропозицій з питань, що стосуються підвищення ефективності заходів забезпечення публічної безпеки і порядку, удосконалення законодавства в цій сфері; 3) проведення експертизи нормативно-правових актів, що приймаються Національною поліцією з питань забезпечення публічної безпеки і порядку; 4) участь громадських формувань в охороні публічного порядку; 5) здійснення громадського контролю за діяльністю Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку [17, с. 85].

Зауважимо, що конкретне наповнення зазначених форм взаємодії може бути різним. Так, автори посібника «Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності» у якості ефективних і перспективних форм взаємодії поліції і населення виділяють такі, зокрема: 1) громадський актив (контактери від ОСББ, представники багатоквартирних будинків, селищ, сіл, районів запрошуються для проведення тренінгів, отримання роздаткового матеріалу тощо); 2) анонси (передують зустрічам офіцерів поліції з місцевими мешканцями з оприлюдненням їх програм); 3) презентації (демонстрація наочних матеріалів з гострих соціальних тем та поліцейської діяльності у громадських місцях); 4) волонтери-реєстратори (первинний прийом громадян громадськими активістами у територіальних підрозділах поліції); 5) спільне патрулювання; 6) звітна підтримка (допомога членів громадських формувань у підготовці та проведенні громадських обговорень та звітів про поліцейську діяльність); 6) курси для водіїв; 7) месенджер (використання телекомунікаційних сервісів для обміну миттєвими повідомленнями із поліцією); 8) громадське око (організація короткотривалих курсів для громадського активу щодо спостереження та оператив-

ного інформування чергових служб поліцейських підрозділів про порушення громадського порядку) [18, с. 14–15].

Узагальнений аналіз практики реалізації співпраці між органами Національної поліції України з інститутами громадянського суспільства у сфері забезпечення правопорядку дозволяє до актуальних напрямів такої взаємодії віднести, зокрема: а) участь громадян в підтриманні публічного порядку; б) запобігання вчиненню злочинів та інших правопорушень; в) охорона муніципального майна; г) контроль за дотриманням громадянами приписів органів місцевого самоврядування; ґ) допомога поліції, іншим державним органам у здійсненні їх повноважень із забезпечення правопорядку на території тієї чи іншої громади. Крім того, місцеві формування правопорядку можуть виконувати ще й такі завдання, як: а) заходи в межах соціальної реабілітації певної категорії осіб; б) конвоювання та доставляння осіб, які вчинили адміністративні проступки; в) контроль безпеки дорожнього руху; г) дотримання правил чистоти в публічних місцях; ґ) розслідування і розгляд справ про проступки, інші адміністративні порушення; д) забезпечення публічного порядку під час масових заходів; е) формування певної категорії баз даних, необхідних у роботі поліції тощо.

Висновки. 1. Взаємодія Національної поліції України з населенням – це соціально зумовлена, узгоджена діяльність у формі співпраці між органами Національної поліції

України та інститутами громадянського суспільства, що здійснюється з використанням відповідних форм і методів, задля подолання проблем, пов'язаних із злочинністю, порушенням громадського порядку та безпеки, з метою поліпшення якості життя громади.

2. Під структуро-системою зазначеного поняття пропонуємо розуміти структуровану, об'єднану внутрішньою логікою сукупність елементів, що формують цілісність поняття взаємодії Національної поліції України з громадськістю та визначають його сутність. Такими елементами є: а) мета; б) суб'єкти, в) завдання; г) форми реалізації процесу взаємодії.

3. Сутність взаємодії Національної поліції України з населенням найповніше розкривається через поняття форм взаємодії, під яким слід розуміти зовнішній вираз зазначеного виду діяльності. За сучасних умов основними формами взаємодії між органами Національної поліції України та інститутами громадянського суспільства у сфері забезпечення правопорядку є: а) участь громадян в підтриманні публічного порядку; б) запобігання вчиненню злочинів та інших правопорушень; в) охорона муніципального майна; г) контроль за дотриманням громадянами приписів органів місцевого самоврядування; ґ) допомога поліції, іншим державним органам у здійсненні їх повноважень із забезпечення правопорядку на території тієї чи іншої громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення: 03.12.2020 р.).
2. Про схвалення Стратегії розвитку Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 р. : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 03.12.2020).
3. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF/print>. (дата звернення: 03.12.2020 р.).
4. Про затвердження Положення про патрульну службу МВС : Наказ МВС України від 02 липня 2015 р. № 796. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0777-15> (дата звернення: 30.11.2020).
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 р. № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14> (дата звернення :30.11.2020).
6. Словник української мови. Київ : Наукова думка, 1974. Т. 5. 840 с.
7. Дворецька Г.В. Соціологія : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2001. URL: <https://buklib.net/books/21973/> (дата звернення: 11.03.2019).
8. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 448 с.
9. Курусь К.В. Теоретико-правові засади нормотворчої діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у їх взаємодії : дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2016. 241 с.
10. Колпаков В.К. Взаимодействие милиции и общественности в сфере правопорядка : учебное пособие. Киев : Укр. акад. внутр. дел, 1993. 80 с.
11. Медведенко С.В. Адміністративно-правові основи взаємодії Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності : дис. ... докт. філос. Одеський державний університет внутрішніх справ, Одеса, 2020. 283 с.
12. Могилевська Л. До проблеми взаємодії Національної поліції з громадськістю та іншими органами державної влади у сфері забезпечення прав і свобод дитини. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 225–229.
13. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170. (дата звернення: 30.10.2020 р.).
14. Що таке Community Policing. URL: <http://cop.org.ua/shcho-take-community-policing> (дата звертання: 30.11.2020 р.).
15. Теоретико-прикладні засади конструктивної взаємодії поліції і населення в соціумі : монографія / за заг. ред. З.Р. Кісіль. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 600 с.
16. Ковалів М.Ф. Форми взаємодії органів внутрішніх справ і громадськості у сфері охорони громадського порядку. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 2. С. 179–187.
17. Кікінчук В.Ю. Форми взаємодії Національної поліції з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки та порядку в державі. *Право. ua*. 2017. № 1. С. 81–86.
18. Логвиненко Б.О., Кравченко І.С. Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності : Методичні рекомендації. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 20 с.